เพื่อนช่วยเพื่อน : กิจกรรมที่พัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกในชั้นเรียนรวม

Peer Helping Peer: Activities that Develop the Social Skills of Children with Autism in an Inclusive Classroom

เจริญขวัญ ศรีพันธ์ชาติ (Charoenkhwan Sripunchat)[1]*

(Received: *June 23, 2023;* Revised: *September 21, 2023;* Accepted: *October 10, 2023*)

บทคัดย่อ

ทักษะทางสังคมเป็นความสามารถในการสื่อความหมายและการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่น การปฏิบัติตัว การวางตัว รู้จักกาลเทศะเป็นที่ยอมรับของสังคม การมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อสังคมรอบตัวมีความรับผิดชอบ รู้หน้าที่ ของตนเอง และรู้จักการแสดงออกอย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นทำให้เด็กมีพื้นฐานทางอารมณ์ที่ดี สามารถพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเหมาะสม มนุษย์ทุกเพศทุกวัย ในวัยเด็ก ต้องการเพื่อนเล่น เพื่อนเรียน และเพื่อนร่วมกิจกรรม แต่ทักษะพื้นฐานเหล่านี้ยังเป็นข้อบกพร่องของเด็กออทิสติกที่จะต้องได้รับการช่วยเหลือจากคนรอบข้าง เพื่อหาวิธีการที่เหมาะสม เช่น กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนโดยมีรายละเอียดของการจัดกิจกรรม ดังนี้ 1) การสร้างความรู้เกี่ยวกับเด็กออทิสติกในชั้นเรียนรวม 2) การค้นหาเพื่อนที่รู้ใจ 3) กิจกรรมเพื่อนค้นหาข้อดีของเด็กออทิสติกและข้อเสียของเด็กออทิสติก 4) กิจกรรมที่เน้นให้เด็กออทิสติกได้มีส่วนร่วม 5) กิจกรรมการเสริมแรงและขอบคุณเพื่อนในชั้นเรียนรวม

ABSTRACT

Social skills are the ability to communicate and get along with other people. conduct The tactful demeanor is socially acceptable. Having a good interaction with society around them, being responsible, knowing their own responsibilities and knowing how to express themselves appropriately to various situations. It is a basic skill that is necessary to give children a good emotional foundation. Able to develop relationships with others appropriately. Humans of all ages, when they are young, need friends to play with, friends to study with, and friends to do activities with. But these basic skills are still deficiencies of autistic children and must be helped by those around them. To find appropriate methods, such as peer-to-peer activities, with details of the activities as follows: 1) Creating knowledge about children with autism in inclusive classrooms 2) Searching for friends who know your heart 3) Peer activities find out the advantages of autistic children and the disadvantages of autistic children 4) Activities that focus on engaging children with autism 5) Activities to reinforce and thank friends in inclusive classrooms.

คำสำคัญ: ออทิสติก ทักษะทางสังคม กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน

Keywords: Autism, Social skills, Peer helping peer

[1]*Corresponding author: jaromo@kku.ac.th*

**อาจารย์ชำนาญการ ฝ่ายการศึกษาพิเศษ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*

**Professional Level, Special Education, Khon Kaen University Demonstration School, Faculty of Education, Khon Kaen University*

บทนำ

ทักษะทางสังคมเป็นกลุ่มของทักษะต่าง ๆ ที่ใช้ในการมีปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างกันในสังคมได้แก่ ทักษะการสื่อสารการพูดการฟังการทำงานร่วมกันเป็นทีมรวมทั้งความสารถในการเข้าใจถึงสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลายกฎกติกาต่าง ๆ ในสังคมความสามารถในการใส่ใจต่อคนรอบข้างและการทำความเข้าใจกับผู้อื่นที่สำคัญและจำเป็นสำหรับทุกเพศทุกวัยทั้งวัยเด็กที่ต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ในชีวิตการพึ่งพาวัยรุ่นที่ต้องการการยอมรับจากเพื่อนฝูงคนรอบข้าง ผู้ใหญ่ที่เริ่มสร้างครอบครัวและต้องการความสำเร็จในหน้าที่การงานทักษะทางสังคมจึงเป็นทักษะที่จำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนอย่างเป็นระบบเช่นเดียวกับทักษะอื่น ๆ [1] ซึ่งทักษะเหล่านี้ยังเป็นทักษะที่เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษอย่างเด็กออทิสติกต้องพัฒนาและได้รับการช่วยเหลือเป็นอย่างมาก ผู้ที่ขาดทักษะทางสังคมมักจะอยู่โดดเดี่ยว ถูกสังคมปฏิเสธมีโอกาสในการเรียนรู้และมีเพื่อนน้อย การขาดทักษะทางสังคมมักก่อให้เกิดปัญหาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ดังนั้น การให้ความช่วยเหลือเด็กออทิสติกทางด้านสังคมให้ดีขึ้น และประสบผลสำเร็จ ต้องกระทำตั้งแต่เริ่มแรก เพราะทักษะทางสังคมจะช่วยให้เด็กมีพื้นฐานทางอารมณ์ที่ดี สามารถพัฒนาสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ช่วยพัฒนาสติปัญญาการสื่อความหมาย รวมทั้งช่วยให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมกับเด็กปกติ [2] เด็กออทิสติกเป็นเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาประเภทหนึ่ง เด็กกลุ่มนี้ต้องได้รับการศึกษาที่แตกต่างจากเด็กปกติ เพราะมีความบกพร่องทางพัฒนาการด้านการสื่อความหมาย ไม่ว่าจะเป็นการใช้สีหน้าท่าทางหรือภาษาถ้อยคำมีปัญหาทางพฤติกรรมมีปัญหาทางด้านสังคมมีพฤติกรรมซ้ำ ๆ โดยเฉพาะปัญหาด้านสังคม ซึ่งเป็นปัญหาพื้นฐานของเด็กแต่เด็กออทิสติกไม่สามารถแสดงพฤติกรรมอารมณ์และความรู้สึกได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ไม่รู้แบบแผนและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่นไม่รู้ว่าทำไมเราต้องทักทายกันทำไมต้องหยุดคุยกันกับคนอื่นเป็นต้น เด็กออทิสติกจะไม่สามารถกระทำสิ่งเหล่านี้ได้เหมือนเด็กปกติ ทั้งนี้เนื่องมาจากความบกพร่องทางการรู้คิดเกี่ยวกับสังคมการเรียนรู้ กฎระเบียบและแบบแผนของการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ลักษณะของพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้มักทำให้เด็กออทิสติกไม่เป็นที่ต้องการหรือได้รับการยอมรับจากเพื่อน ดังนั้นเด็กออทิสติกจึงไม่ควรเน้นเฉพาะกิจกรรมในห้องเรียนหรือชั้นเรียนด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว กิจกรรมการเรียนการสอนควรจะเน้นเรื่องของพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์เพื่อช่วยให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข การสอนให้เด็กออทิสติกมีความเข้าใจกฎเกณฑ์มารยาททางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเช่นการทำความเคารพ คุณพ่อ คุณแม่ คุณครู การทักทาย และการขอบคุณ นอกเหนือจากนี้กิจกรรมที่เน้นให้พัฒนาทักษะทางสังคมได้ดี มีหลากหลายที่จะนำมาพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติกซึ่งจะต้องปรับใช้ให้เหมาะสมกับเด็กให้มากที่สุด เช่น กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นกิจกรรมที่สามารถนำมาใช้ในห้องเรียนที่มีเด็กออทิสติกได้เป็นอย่างดี โดยพบว่าเด็กออทิสติกมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน และสามารถร่วมกิจกรรมกับเพื่อนได้ขณะอยู่ในชั้นเรียน

ออทิสติก หรือ ออทิซึ่ม (Autism)

เป็นภาวะความผิดปกติทางพัฒนาการอย่างรุนแรง ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการในด้านภาษา การสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและพฤติกรรม เป็นผลมาจากความผิดปกติทางหน้าที่ของระบบประสาทบางส่วน ในเด็กปกติ 10,000 คน จะพบเด็กออทิสติกประมาณ 4 คน และเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง 4 เท่า เด็กแต่ละคนจะมีลักษณะอาการและระดับความรุนแรงแตกต่างกันไป ตัวอย่างเช่น บางคนมีอาการเก็บเนื้อเก็บตัว ชอบพูดคนเดียว แต่บางคนจะพูดหรือตั้งคำถามไม่ยอมหยุด บ้างก็มีพฤติกรรมเกเร ก้าวร้าว ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ มาสามารถบอกให้ครูทราบถึงความต้องการร้อนหนาว หิวอิ่ม ไม่มีสมาธิในการเรียนหรือตั้งใจฟังสิ่งที่ครูสอน เป็นต้น ความแตกต่างเหล่านี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับความเข้าใจจากครูผู้สอนและบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ในโรงเรียนที่เปิดรับเด็กออทิสติกเข้าเรียนร่วม ผศ.ดร.ดารณี

อุทัยรัตนกิจ กล่าวว่า การนำเด็กออทิสติกมาเรียนร่วมกับนักเรียนปกติกนับเป็นปรากฏการณ์ใหม่ ถ้าหากต้องการจัดห้องเรียนให้ประสบความสำเร็จสูงสุดต่อเด็กออทิสติกและเด็กปกติ การเตรียมตัวบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนจึงควรทำเป็นอันดับแรก โดยควรประชุมครูครูทุกระดับชั้น บุคลการทุกฝ่ายของโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นบรรณารักษ์ ครูฝ่ายปกครอง ตลอดจนผู้ปกครองของนักเรียนปกติ เพื่อให้มีความเข้าใจไปทางเดียวกันและมีเจตคติที่ดีต่อนักเรียนที่เป็นออทิสติก ขณะเดียวกันโรงเรียนยังควรประสานโรงพยาบาลและผู้ปกครองของนักเรียนออทิสติก ควรมีการประชุมร่วมกันอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่ออภิปรายพัฒนาการและปัญหาของนักเรียนแต่ละคน นำไปสู่การวางแผนการให้ความช่วยเหลือต่อไป [3] เด็กออทิสติกนั้นสามารถสังเกตพฤติกรรมที่ยังคงเป็นปัญหาต่างทำให้เด็กออทิสติกมีความยากลำบากในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและโดยสามารถสังเกตลักษณะอาการของเด็กออทิสติกดังนี้

ลักษณะและอาการของเด็กออทิสติก

เด็กออทิสติกแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันทั้งลักษณะอาการแสดงระดับความรุนแรงของอาการจะเปลี่ยนไปตามอายุของเด็กโดยจะมีพัฒนาการผิดปกติ และล่าช้ากว่าเด็กในวัยเดียวกัน ในขวบปีแรกมักเลี้ยงง่าย ไม่ค่อยร้องแต่ในบางรายอาจมีปัญหาการกิน ดูดนมไม่ดีกลืนไม่เป็น มีปัญหาการนอน นอนช่วงสั้นๆ ตื่นบ่อย ร้องไห้ไม่มีเหตุผลหรือเงียบเฉยเกินไป ไม่ติดใครเลยหรือติดมากผิดปกติ ไม่ชอบถูกตัว ไม่ค่อยสบตาหรือจ้องอย่างมาก จ้องแบบทะลุทะลวงแต่ไม่มีความหมาย ช่วงหลัง 1 ปี จะเริ่มสังเกตว่าพูดช้า ไม่พูด ไม่ชี้บอกความต้องการ อาจมีการออกเสียง สั้นๆ แล้วหยุดไป ไม่สบตาหรือจ้องมองมากผิดปกติ ไม่สนใจใครและไม่สนใจเล่นกับเด็กอื่นตามวัย เลียนแบบไม่เป็น มีพฤติกรรมทางสังคมที่แปลกกว่าเด็กอื่น มักไม่อยู่นิ่ง วิ่งไม่ระวัง หกล้มไม่ร้อง เหมือนไม่รู้สึกเจ็บ ไม่มีการตอบสนองทางอารมณ์ และหากมีสีหน้าเฉยเมย เมื่อเกอายุ 18 เดือน หากพบพฤติกรรมต่อไปนี้มากกว่า 2 ข้อ ให้นึกถึง ภาวะออทิสซึม ได้แก่ ไม่สนใจสิ่งแวดล้อมและบุคคลเล่นกับเด็กอื่นไม่เป็น ไม่สามารถชี้นิ้วบอกความต้องการได้ เล่นสมมุติไม่เป็น ไม่สามารถมีพฤติกรรมแสดงความสนใจร่วมกับบุคคลอื่นได้ [4] และเมื่อศึกษาและสังเกตลักษณะอาการของเด็กออทิสติกนั้น ยังพบว่าเด็กออทิสติกยังพบอาการที่มีความคล้ายกัน ไม่สนในสิ่งแวดล้อมและมีอาการไม่อยู่นิ่ง ทำให้ขาดทักษะการเลียนแบบเนื่องจากการไม่มีสมาธิจดจ่อ โรคออทิสติก (Autistic Disorder) หรือออทิสซึม เป็นความผิดปกติของสมองอีกแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นวัยเด็ก โดยจะแสดงอาการผิดปกติออกมาใน 3 ด้านใหญ่ๆ ได้แก่ ความผิดปกติทางสังคมและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ความผิดปกติทางภาษาและการสื่อสาร และความผิดปกติทางอารมณ์และพฤติกรรม

1. ความผิดปกติทางสังคมและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กออทิสติกที่เป็นเด็กเล็ก แสดงอาการโดยไม่ตอบสนองต่อผู้อื่น เช่น เรียกชื่อแล้วไม่หัน ไม่สนใจฟังเวลาพูดด้วย ไม่มองหน้าไม่สบตาเวลาคนพูดด้วยหรืออาจมองหน้าสบตาน้อยมาก ชอบเล่นกับสิ่งของ สนใจในสิ่งของมากกว่าคน ไม่เข้ามาหาเพื่อให้กอด ไม่เข้ามาคลุกคลีกับผู้ใหญ่ ชอบเล่นคนเดียว ไม่ทำอะไรร่วมกับคนอื่น เช่น เล่นหรือฟังนิทานร่วมกับเด็กคนอื่น ไม่รู้จักหน้าที่ของสิ่งของ เช่น เอาของเล่นมาดมแทนที่จะเล่นเหมือนเด็กทั่วไป ไม่เล่นสมมุติ เช่น เล่นขายของเล่น ป้อนข้าวตุ๊กตา หรือทำท่าทางเลียนแบบผู้ใหญ่ ไม่ยิ้มให้ เด็กออทิสติกที่เป็นเด็กโต แสดงอาการโดยความผิดปกติทางสังคมและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ไม่ค่อยสบตาเวลาพูดคุยด้วย ชอบเก็บตัวหรืออยู่ตามลำพังมักเล่นคนเดียว ไม่ค่อยมีเพื่อน เข้ากับเพื่อนได้ยาก ไม่มีเพื่อนสนิท [5-7]

ความผิดปกทางสังคมและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นนี้ ส่งผลให้เด็กออทิสติกมีความยากลำบากในการใช้ทักษะทางสังคม ทั้งการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การเรียนในชั้นเรียนรวม การปรับตัวเข้าหาสิ่งใหม่ หรือแม้แต่การยอมรับกฎระเบียบกติกาต่าง ๆ ในสังคม ทักษะสังคมจึงเป็นอีกทักษะทีเด็กออทิสติกจะต้องได้รับการเรียนรู้และฝึกฝน ครูผู้สอนจะต้องมีบทบาทหน้าที่ในการสอนปและฝึกให้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง เด็กออทิสติกที่มีปัญหาด้านทักษะทางสังคมไม่สามารถออกไปเรียนรู้สถานณ์ที่ต่าง ๆ นอกบ้านได้ หรือแม้แต่การไปเยี่ยมญาติน้อง หรือมีญาติมาเยี่ยมที่บ้านก็ไม่สามารถออกมาต้อนรับ

ญาติพี่น้องได้ เด็กออทิสติกที่อยู่ในชั้นเรียนรวมก็เช่นเดียวกัน ไม่สามารถเข้าร่วมทำงานกลุ่มได้ เข้าหาเพื่อนไม่เป็นบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอน คือ จะต้องออกแบบวิธีการ ค้นหาเทคนิคเพื่อจะให้เด็กออทิสติกอยู่ในชั้นเรียนได้อย่างมีความสุข

2. ความผิดปกติทางภาษาและการสื่อสาร เด็กออทิสติกที่เป็นเด็กเล็ก แสดงอาการโดย ทำตาลอยหรือมองอย่างไร้จุดหมาย พูดช้าหรือไม่พูดเลย มีภาษาแปลกๆ ที่คนอื่นฟังไม่เข้าใจ ชอบพูดทวนคำหรือประโยคที่คุณครูพูดไป ไม่ชี้นิ้วบอกเวลาอยากได้อะไร แต่จะร้องไห้หรือดึงมือผู้ใหญ่ไปที่สิ่งนั้น เด็กออทิสติกที่เป็นเด็กโต แสดงอาการโดยสานต่อบทสนทนาไม่ค่อยได้ใช้ภาษาพูดที่ไม่เหมาะสมกับกาลเทศะ ไม่เข้าใจคำพูดขำขัน อุปมาอุปมัย [6]

ภาวะความผิดปกติด้านภาษาและการสื่อสาร จากการศึกษาพบว่าเด็กออทิสติกจะมีปัญหาด้านการสื่อสาร เด็กออทิสติกจะเรียนรู้ได้ดีและประสบผลสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาไทย เด็กออทิสติกบางคนเวลาครูถามเป็นภาษาไทยจะตอบเป็นภาษาอังกฤษ ในเด็กออทิสติกกลุ่มที่โตแล้วจะพบว่ายังขาดทักษะการเชื่อมโยงการเรียนรู้การเปรียบเทียบคำและการเรียนรู้เรื่องการอุปมาอุปมัย เนื่องจากเด็กออทิสติกเรียนรู้จากภาพ และการมองเห็นในเชิงรูปธรรมดีกว่าการมองในเชิงนามธรรม บางคนใช้ภาษาไม่เหมาะสมเช่น พูดโพร่ง ชอบไม่ชอบก็จะบอกอย่างชัดเจน ไม่มีการพูดหรือสื่อสารแบบอ้อมค้อม การสื่อสารจึงเป็นอีกทักษะที่สังเกตได้ง่ายๆ ในกลุ่มเด็กออทิสติกและจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างถูกวิธี เช่น การเข้ารับบริการด้วยการฝึกพูด หรือการเรียนรู้มารยาทด้านการสื่อสารเป็นต้น

3. ความผิดปกติทางอารมณ์และพฤติกรรม เด็กออทิสติกที่เป็นเด็กเล็ก แสดงอาการโดย เฉยเมย ไม่ค่อยแสดงอารมณ์ ไม่รู้จักปลอบ เช่น ไม่ปลอบเวลาผู้ใหญ่หรือเด็กคนอื่นร้องไห้หรือเจ็บ ไม่เข้ามาขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่เมื่อมีปัญหาหรือไม่มาให้ผู้ใหญ่ปลอบใจ ปรับตัวต่อสิ่งใหม่ ๆ ได้ยาก เช่น ร้องไห้เวลาเจอสถานการณ์หรือบุคคลที่ไม่คุ้นเคย ชอบทำอะไรซ้ำ ๆ หากไปเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เค้าเคยทำเค้าจะหงุดหงิด อาละวาด เด็กออทิสติกที่เป็นเด็กโต แสดงอาการโดยไม่ค่อยเข้าใจความรู้สึกคนอื่น ชอบคิดซ้ำซากหรือทำอะไรซ้ำซาก ไม่ค่อยรู้จักกาลเทศะ ทำอะไรที่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ ปรับตัวยาก ข้อสังเกตอาการที่กล่าวมาข้างต้นนี้บางอย่างอาจพบได้ในเด็กปกติ แต่ก็จะเป็นอยู่ชั่วคราวเท่านั้น ส่วนเด็กออทิสติกจะมีอาการหลายอย่างพร้อมกันละเป็นอยู่นาน [7]

จะพบว่าลักษณะสำคัญของเด็กออทิสติก คือ มีพฤติกรรมหรือการกระทำซ้ำ ๆ ขาดความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น รวมถึงอารมณ์และความรู้สึก มีปัญหาทางภาษา การพูดหรือการสื่อสาร แต่ในเด็กออทิสติกบางคนก็มีความสามารถพิเศษลักษณะต่าง ๆ ที่แสดงออกมาของเด็กออทิสติกแต่ละบุคคลแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับระดับความรุนแรงของเด็กออทิสติกแต่ละบุคคลและในกลุ่มเด็กออทิสติกที่มีศักยภาพสูงการให้ความช่วยเหลืออีกทาง คือ การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ซึ่งมีประโยชน์ด้านการช่วยเหลือทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ดังนี้

การเรียนรวมที่สร้างทักษะทางสังคม

การเรียนรวม (Inclusive Education) หมายถึง การที่ครูจะต้องสอนนักเรียนในเนื้อหาที่ต่างกัน เนื้อหานั้นจะต้องเหมาะสมกับเด็กแต่ละคนซึ่งผู้เรียนแต่ละคนในชั้นเรียนเดียวกันอาจเรียนเนื้อหาที่ต่างกันหลายระดับซึ่งครูผู้สอนหนึ่งคนจะต้องสอนนักเรียนในลักษณะนี้ได้ครูจึงจำเป็นต้องกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต่างกันสำหรับผู้เรียนแต่ละคนดังนั้นในชั้นเรียนรวมที่มีนักเรียนหลายคนมีนักเรียนหลายระดับมีความสามารถแตกต่างกันหลาย ลักษณะครูผู้สอนจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันสำหรับนักเรียนแต่ละคนจึงทำให้สอดคล้องกับความต้อง การและความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนโดยต้องยึดหลักการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกันการอยู่ร่วมกัน (Inclusion) เป็นปรัชญาที่มีต่อความเชื่อว่าทุกคนเท่าเทียมกันทุกคนได้รับการยอมรับที่มองเห็นคุณค่าเท่าเทียมกันบนรากฐานของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานดังนั้นบุคคลทุกคนในชุมชนไม่ว่าจะมีความบกพร่องหรือไม่ก็ตามจะต้องมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทุกชนิดในชุมชน รวมทั้งกิจกรรมการศึกษา การให้การศึกษาดังกล่าวเรียกว่า การเรียนรวม (Inclusive Educationเป็นการให้การศึกษาแก่เด็กปกติรวมกับเด็กที่มี

ความต้องการจำเป็นพิเศษโดยไม่แบ่งแยกมีการช่วยเหลือที่สนับสนุน จึงจะทำให้การเรียนรวมนั้นเข้าใจและร่วมกันพัฒนาต่อไป [8] และในหลักการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมนั้น สิ่งที่สำคัญอีกประการ คือ ทักษะทางสังคม เป็นความสารถของสมองในการเข้าใจความคิด ความต้องการความรู้สึก และอารมณ์ของผู้อื่น ที่ส่งผลต่อบุคคลแสดงพฤติกรรมอารมณ์และความรู้สึกได้เหมาะสม กับสถานการณ์รู้แบบแผนของการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่นรู้ว่าทำไมต้องทักทายคนอื่นทำไมต้องช่วยเหลือเพื่อนคนอื่นทำไมต้องแบ่งปัน เป็นต้น ทักษะทางสังคมเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อมนุษย์เพราะมนุษย์ไม่สามารถจะอยู่ได้ลำพังต้องมีเพื่อนมีกลุ่มสังคมที่จะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันตั้งแต่สังคมเล็ก ๆ ในครอบครัวขยายออกไปเป็นสังคม ห้องเรียน สังคมโรงเรียน สังคมในอาชีพ การงาน จนถึงสังคมชุมชน ประเทศและโลก ทุกกลุ่มสังคมต้องการมีการติดต่อสัมพันธ์ พึ่งพาอาศัยกันซึ่งต้องอาศัย ทักษะทางสังคมมีความสำคัญทั้งทางด้านส่วนบุคคลและด้านสังคม มีการแบ่งความสำคัญของทักษะทางสังคม ดังนี้

1. ความสำคัญทางด้านส่วนบุคคล ทักษะสังคมเป็นทักษะที่ช่วยให้บุคคล สามารถดำรงชีวิตอยู่ใน ยิ่งสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก กันสารถทำงานร่วมกัน สามารถแก้ปัญหาโดยใช้สันติวิธีเมื่อเกิดความขัดแย้งรู้จักคิดและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อตนเองและสังคม สามารถปรับตัวได้ทุกสภาพแวดล้อมสิ่งเหล่านี้เป็นทักษะที่ช่วยให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขและมั่นคง

2. ความสำคัญทางด้านสังคม สังคมใดมีสมาชิกเป็นผู้มีทักษะ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจกันสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยสันติวิธีสมาชิกรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสังคมที่ตนเองอยู่สังคมนั้น สังคมนั้นย่อมเป็นสังคมที่สงบสุขมีความจะลืมมั่นคง แต่ถ้าสังคมใดมีลักษณะตรงข้ามกันสมาชิกขาดทักษะทางสังคมสังคมนั้นย่อมมีปัญหาไม่สงบสุขและมีความเสื่อม [9] ทักษะทางสังคมนั้นมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางสังคมของเด็กเป็นอย่างมากและส่งผลต่อตัวเด็กในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นทางด้านจิตใจ สังคมการเรียนการปรับตัว ทั้งในชีวิตปัจจุบัน และอนาคต ดังนั้นจึงควรมีการแก้ไขและพัฒนาทักษะทางสังคม โดยที่ครูร่วมมือกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ๆ ทุกฝ่าย [10] การที่จะสร้างทักษะทางสังคมที่ดีกับเด็กปกติและเด็กออทิสติกนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องมีข้อมูลและสังเกตเด็กออทิสติกในชั้นเรียนรวมมาแล้วสิ่งที่ค้นพบในความบกพร่องของเด็กออทิสติกอีกหนึ่งประการที่สำคัญ คือ

ความบกพร่องทางสังคมของเด็กออทิสติก

ออทิสติกจะมีความผิดปกติสัมพันธ์ทางสังคมโดยเป็นความผิดปกติที่เกี่ยวกับความยากลำบากในการสร้างปฏิสัมพันธ์ทั้งในการเป็นผู้เริ่มต้นและเป็นผู้ตอบสนองเช่นเริ่มต้นคุยถามและตอบเริ่มการเล่นตอบสนองต่อท่าทางต่าง ๆ ไม่สบตาเวลาคุยกับบุคคลอื่นไม่เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นซึ่งส่งผลต่อการหาเพื่อนและคงความสัมพันธ์กับเพื่อนไม่เข้าใจว่าต้องทำอะไรหรือพูดอย่างไรในสถานการณ์ที่อยู่กับผู้อื่นในสังคมเช่นไม่ยิ้มทักทายไม่มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันไม่ตอบสนองเสียงเรียกไม่แสดงออกทางสีหน้ากริยาท่าทางที่เหมาะสมสถานการณ์ไม่เข้าใจระเบียบกติกาต่าง ๆ เอาแต่ใจตนเองหรือกล่าวอีกอย่าง หนึ่ง คือไม่รู้จักกาลเทศะขาดมารยาทแต่เป็นการไม่รู้จักกาลเทศะขาดมารยาทที่เกิดจากความบกพร่องของระบบประสาทที่ส่งผลต่อการรู้คิดไม่ใช่จากการขาดการอบรมสั่งสอน [11] การเข้าใจทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกถือเป็นเรื่องยากและซับซ้อนเกินกว่าที่เด็กออทิสติกหลายคนจะเข้าใจทั้งนี้เนื่องจากเด็กออทิสติกเรียนรู้แบบตรงไปตรงมาและมักเรียนรู้ในสถานการณ์ หนึ่งและจำสิ่งนั้นในทุกสถานการณ์ ไปใช้ในทุกสถานการณ์โดยไม่มีการปรับเปลี่ยนเด็กเหล่านี้จึงไม่เข้าใจว่าในสถานการณ์ใดควรปฏิบัติตัวอย่างไรจึงจะเหมาะสมไม่เข้าใจว่าอะไรควรไม่ควร คนรอบข้างจึงมักมองว่าเด็กเหล่านี้ไม่มีมารยาทไม่รู้จักกาลเทศะหรืออาจถูกมองว่าทำอะไรเคร่งครัดมากเกินไปหรือบางคนเรียกว่า เวอร์ เกินไปก็ได้ [12]

จากพฤติกรรมของเด็กออทิสติก พบว่า ทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่ต้องได้รับการช่วยเหลืออีกทักษะ ในฐานะของครูผู้สอน ในชั้นเรียนรวมจึงหาเทคนิควิธีการ หรือกิจกรรมที่จะพัฒนาเด็กออทิสติก ในชั้นเรียนรวมให้อยู่กับเพื่อนอย่างมีความสุข โดยใช้แนวทางและกิจกรรมที่จะอธิบายต่อไปนี้

แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน

กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนได้นำมาใช้ในชั้นเรียนแต่ละระดับมากขึ้น ทั้งในระดับอนุบาลศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา รวมทั้งในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งมีแนวทางการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและแตกต่างกันออกไป การจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนในชั้นเรียนระดับประถมศึกษานั้น ได้มีวิธีการจัดและรวบรวมข้อมูล โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ ครูผู้สอน นักเรียนปกติ และเด็กออทิสติก ที่ทำกิจกรรมร่วมกันช่วยเหลือกัน เป็นกิจกรรมที่เกิดประโยชน์กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งสามส่วน โดยครูเป็นผู้วางแผนการจัดกิจกรรม เพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนปกติได้ช่วยเหลือเด็กออทิสติกในชั้นเรียนรวม กิจกรรมที่จัดขึ้นเน้นในเรื่องของทักษะทางสังคมที่เด็กออทิสติกยังต้องได้รับการฝึกทักษะอย่างเข้มข้น เพื่อให้เด็กออทิสติกสามารถเข้ากลุ่มเพื่อน ทำงานร่วมกับเพื่อน ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับเพื่อนได้โดยไม่หลีกหนีกิจกรรมในชั้นเรียน หรือแม้แต่การทำตามกฎกติกาของโรงเรียน ซึ่งเป็นประโยชน์ที่เด็กออทิสติกจะได้รับในกิจกรรมนี้ ส่วนเพื่อนในชั้นเรียนปกติยังเกิดความเข้าใจ ความเมตตา เอื้ออาธรที่ดีต่อกันไม่กลั่นแกล้งหรือรังแกเพื่อนที่เป็นเด็กออทิสติก เด็กออทิสติกก็จะอยู่ในห้องเรียนอย่างมีความสุข ยังส่งผลให้เพื่อนในชั้นเรียนปกติได้ช่วยเหลือเด็กออทิสติกในชั้นเรียนในเรื่องของวิชาการ ทำให้เกิดการเรียนรู้และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นอีกด้วย ซึ่งมีความสอดคล้องกับ [13] ที่ได้กล่าวไว้ว่า ในการจัดการเรียนการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน คือการสนับสนุน ช่วยเหลือจากผู้ที่มีศักยภาพสูงกว่าช่วยพัฒนาเพื่อนในชั้นเรียนให้มีศักยภาพทางการเรียนที่ดีขึ้น

กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนแนวทางสร้างทักษะทางสังคมที่ดี

กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นกิจกรรมอีกประเภทหนึ่งซึ่งจัดให้ เด็กออทิสติกและเพื่อนปกติได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ในลักษณะฝึกให้อยู่ในสังคมในชั้นเรียน ได้อย่างมีความสุข เพื่อนอยู่ในกลุ่มชวนเพื่อนนักเรียนออทิสติกเข้ากลุ่ม นักเรียนออทิสติกไม่สามารถขอเข้ากลุ่มคณะทำงานกับเพื่อนได้ นักเรียนออทิสติกไม่สามารถชวนเพื่อนเล่นได้ หรือไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนได้ เพื่อนในชั้นเรียนปกติจะเป็นผู้ช่วยที่ดี ให้เด็กออทิสติกได้อยู่ในชั้นเรียนอย่างมีความสุข ความใส่ใจความเมตตาของเพื่อน จะช่วยให้เด็กออทิสติกอยากอยู่ในกลุ่มและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นการจัดให้เด็กออทิสติก ได้มีส่วนร่วมในการคิดวางแผน ปฏิบัติการ ประเมิน ให้มีโอกาสได้เรียนรู้ค้นหาความรู้ความสามารถของตนเอง มองเห็นคุณค่าของตนเองสูง ผลต่อความสำเร็จและการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ทั้งนี้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนยังส่งเสริมกระตุ้นกระบวนการความคิด ให้เด็กออทิสติกได้เกิดความคิด ที่หลากหลาย ได้มีบทบาทในการทำงานกลุ่มได้มีปฏิสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนรวมทั้งเพื่อนได้มีความเข้าใจในความเป็นเด็กออทิสติกมากยิ่งขึ้น ในระหว่างที่อยู่ในชั้นเรียนเด็กออทิสติกอาจมีภาวะพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่นร้องกรี๊ดโวยวาย เอาแต่ใจ และจัดการกับความรู้สึกของตัวเองไม่ได้ แต่หากเพื่อนเข้าใจ และมีเพื่อนช่วยประคับประคอง ไม่ให้เกิดพฤติกรรมแบบนี้ซ้ำ ๆ เด็กออทิสติกก็จะอยู่ในกลุ่มเพื่อนและเรียนรู้สังคมปรับตัวให้เขากับเพื่อน เลียนแบบเพื่อนจนสามารถอยู่ในชั้นเรียนปกติได้ดี รวมทั้งกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนยังเกิดประโยชน์ให้ครูผู้สอนได้เข้าใจความเป็นออทิสติกได้อย่างลึกซึ้ง ทำให้ครูมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือนักเรียนออทิสติก ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนออทิสติกรวมทั้งเพื่อนในชั้นเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และในการจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนมีแผนการจัดกิจกรรม ดังนี้

แผนการดำเนินกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน

กิจกรรม	แนวทาง/วิธีการจัดกิจกรรม	ประโยชน์ทางทักษะสังคม
1.การสร้างความรู้เกี่ยวกับเด็กออทิสติกในชั้นเรียนรวม	1.ครูการศึกษาพิเศษและครูประจำชั้นสร้างความรู้ความเข้าใจให้เพื่อนๆในชั้นเรียนปกติได้มีความรู้ความเข้าใจของอาการและพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กออทิสติกในชั้นเรียนโดยอธิบายศึกษาจากวิดีโอ การศึกษารวมทั้งเล่นเกมตอบคำถามในชั้นเรียน จัดกิจกรรมช่วงโฮมรูมตอนเช้า ก่อนเรียนวิชาแรก	1.ครูมีความเข้าใจในตัวผู้เรียนจัดการศึกษาที่หลากหลาย และเหมาะกับเด็กออทิสติกเป็นรายบุคคล 2.ครูปรับวิธีการสอนที่เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน 3.นักเรียนปกติมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กออทิสติก ไม่แบ่งแยกและมีความเข้าใจใน ตัวเพื่อนออทิสติกมากยิ่งขึ้น 4.นักเรียนปกติเรียนรวมในชั้นเรียนเดียวกับเด็กที่ออทิสติกจะได้รับทราบการข้อมูลของเพื่อนที่เข้ามาเรียน ใครเป็นอะไรต้องดูแลอย่างไร
2.การค้นหาเพื่อนที่รู้ใจ	1.ครูการศึกษาพิเศษและครูประจำชั้น ประกาศรับสมัครอาสาสมัครหาเพื่อนที่รู้ใจและคอยให้ความช่วยเหลือเด็กออทิสติก 1-2 คน ที่จะคอยให้ความช่วยเหลือ เด็กออทิสติก ทั้งนี้หากมีเพื่อนที่สนในมากกว่า 1-2 คน ครูสามารถจัดตาราง แบ่งหน้าที่ เป็นรายสัปดาห์ หรือรายเดือนได้พร้อมทั้งจัดทำป้ายเพื่อนรู้ใจของเด็กออทิสติกในแต่ละเดือนหรือในแต่ละสัปดาห์ เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนสามารถทำให้เด็กปกติเกิดความภาคภูมิใจ	1.“เพื่อนช่วยเพื่อน” เด็กออทิสติก ในชั้นเรียนรวม คือ เด็กปกติ 1-2 คนจะจับคู่กับออทิสติกจะเรียนรู้ร่วมกันทำแบบฝึกหัด อ่านหนังสือ ไปรับประทานอาหารร่วมกัน ชวนทำงานกลุ่ม เข้ากลุ่มรวมทั้งช่วยประสานงานกับอาจารย์ประจำชั้นอาจารย์ ประจำวิชา
3.กิจกรรมเพื่อนค้นหาข้อดีของเด็กออทิสติกและข้อเสียของเด็กออทิสติก	1.แนวปฏิบัติกิจกรรมคือ ทุก ๆ วันสุดท้ายของสัปดาห์ ช่วงกิจกรรมโฮมรูมเตรียมกลับบ้านครูการศึกษาพิเศษและครูประจำชั้นและนักเรียนในชั้นเรียนมีการ พูดคุยและสอบถามถึงข้อดีและพฤติกรรมที่ไม่พึง ประสงค์ของเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพร้อมหาแนวทางแก้ไข	1.เกิดความเข้าใจและค้นหาพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพร้อมทั้งได้หาแนวทางแก้ไขที่เกิดขึ้น
4.กิจกรรมที่เน้นให้เด็กออทิสติกได้มีส่วนร่วม	1.ครูการศึกษาพิเศษ ครูประจำชั้นและครูประจำวิชา เปิดโอกาสให้เด็กออทิสติกได้มีส่วนร่วมทุกกิจกรรม ทั้งกิจกรรมที่สามารถทำได้เองและกิจกรรมที่มีความจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อน โดยการสอบถาม มอบหมายกิจกรรมที่จัดขึ้น ให้เด็กออทิสติกได้มีส่วนร่วม เช่น กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ กีฬาสี หรือกิจกรรมในชั้นเรียน	1.เด็กออทิสติกได้เรียนรู้เรื่อง ของการใช้ชีวิตในสังคม การปฏิบัติตนให้ถูกกาลเทศะและปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ ได้โดยมีครูเป็นผู้สอนให้ข้อมูลที่ดีเพื่อนเป็นผู้ช่วยให้เด็กออทิสติกเรียนรู้และเลียนแบบสิ่งที่ควรปฏิบัติต่าง ๆ

กิจกรรม	แนวทาง/วิธีการจัดกิจกรรม	ประโยชน์ทางทักษะสังคม
5.กิจกรรมการเสริมแรงและขอบคุณเพื่อนในชั้นเรียนรวม	1.ทุกสัปดาห์หรือทุกเดือนที่มีการประชุมและ โฮมรูมในชั้นเรียนเด็กออทิสติกจะขอบคุณเพื่อนๆ ในชั้นเรียน หรือทำกิจกรรมแทนคำขอบคุณ ในชั้นเรียน เช่น กิจกรรมวงกลมจับมือขอบคุณ กิจกรรมยิ้มให้กันเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนและเด็กออทิสติก	1.การเสริมแรงเป็นกิจกรรมที่ทั้งเด็กปกติและเด็กออทิสติกชื่นชอบ ทำให้เด็กมีกำลังใจที่จะทำความดี ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นการเสริมแรงทางบวก หรือหากมีสิ่งใด หรือพฤติกรรมใดที่เพื่อนในชั้นเรียนหรือเด็กออทิสติกได้ทำผิดพลาดกิจกรรมช่วงนี้จะมีช่วงการขอโทษ และให้อภัยกันเด็กก็จะได้เรียนรู้เรื่องการขอบคุณ ขอโทษและให้อภัยด้วย

บทสรุป

กิจกรรมที่เสริมสร้างทางสังคมที่ช่วยให้เด็กออทิสติกได้อยู่กับเพื่อนในชั้นเรียนอย่างมีความสุขนั้น มีมากหลากหลาย ครูการศึกษาพิเศษ ครูประจำชั้น หรือครูประจำวิชา จะมีวิธีการและปรับใช้ให้เหมาะสมกับตัวผู้เรียนโดยต้องได้รับความร่วมมือกับทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนเกิดประโยชน์กับทั้งนักเรียนปกติและเด็กออทิสติก คือ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีขึ้นทั้งกับครูและเพื่อน ๆ ในชั้นเรียนเดียวกัน กล้าเข้าหากล้านั่งใกล้ ๆ กล้าเดินไปไหน ๆ กับเพื่อนมากขึ้นรวมทั้งเพื่อนๆ นักเรียนปกติเข้าใจและสื่อสารกับเด็กออทิสติก และสามารถเข้าการสื่อสารกัน เช่น การไม่ส่งเสียงเรียกชื่อเพื่อนแบบเสียงดังจนเกินไปใช้น้ำเสียงที่โทนต่ำ เมื่อเด็กออทิสติกเข้าหาเพื่อนและเพื่อนก็สามารถที่จะดูแลเด็กออทิสติกในชั้นเรียนได้ สิ่งที่พบ คือ ทักษะการทำงานกลุ่มของเด็กออทิสติกดีขึ้นโดยมีการเข้าหาเพื่อน ไม่แยกตัวหรือหลบไปนั่งคนเดียว เมื่อมีการเข้ากลุ่มทำงานเด็กออทิสติกจะนั่งทำงานกับเพื่อนแต่ยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็น เพราะยังขาดความมั่นใจในตนเอง จะคอยสังเกตเพื่อนและเลียนแบบเพื่อน ในกลุ่มเป็นอย่างดี สังคมเพื่อนที่ดีจะทำให้เด็กออทิสติกเรียนรู้ทั้งการควบคุมตนเองและการช่วยเหลือผู้อื่น กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนจึงเป็นอีกกิจกรรม ที่นักวิชาการด้านการศึกษานำมาใช้ทั้งกับเด็กปกติ เด็กพิเศษ นักศึกษา รวมทั้งระดับผู้บริหารได้ดี อีกทั้งยังช่วยให้ในห้องเรียนเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เกิดความร่วมมือได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และที่สำคัญอักประการ คือการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับ [14] ได้กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาด้านต่าง ๆ ต่อไป การจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนนี้สามารถนำไปย่อยอดในการศึกษาวิจัยเพื่อนำไปพัฒนาในชั้นเรียนรวม ทั้งด้านทักษะทางสังคม ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านวิชาการเพื่อให้เด็กออทิสติกมีพัฒนาการที่ดีขึ้นในทุก ๆ ด้านและพร้อมที่จะอยู่กับสังคมรอบข้างอย่างมีความสุขโดยไม่เป็นภาระกับผู้อื่น

เอกสารอ้างอิง

1. Charoenwongsak KR. Social skills. Who said they are not important [Internet]. 2008 [cited 2023 June 10]. Available from: http://www.kriensuk.com//node/1646
2. Pimwong TJ. A study of social skills of children with behavioral problems studying together with normal children, Prathom 5 level, who were taught by the cooperative learning method. Master of Education Thesis (Special education). Bangkok: Graduate School of Srinakharinwirot University; 1998.

3. Ministry of Education. Learning management for children with autism [Internet]. 2009 [cited 2023 June 10]. Available from: https://www.moe.go.th
4. Thongsukdee RC. Teaching materials for course 100303. Special Education. Chiang Mai: Special Education Department, Faculty of Education, Chiang Mai University; 2007.
5. Ratchasanukul Institute. Teacher's manual, system for caring for students in groups of special children with learning disabilities. Bangkok: Beyond Folding Leasing Company Limited; 2012.
6. Ratchasanukul Institute. Teacher's manual, system for caring for students in groups of special children with learning disabilities. Bangkok: Beyond Folding Leasing Company Limited; 2012.
7. Ratchasanukul Institute. Teacher's manual, system for caring for students in groups of special children with learning disabilities. Bangkok: Beyond Folding Leasing Company Limited; 2012.
8. Chano JR. Inclusive Education. MahaSarakham: Sarakham Printing; 2014.
9. Kasemsuk SK. Teaching social skills in primary school. Bangkok: Faculty of Education, Srinakharinwirot University; 2010.
10. Seniyawong Na Ayutthaya TR. Development of social skills and experiences in basic skills and experiences for primary school children, Unit 6. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University Press; 1993.
11. Sararattana AC. Opening the World of Autism, 4th time, year 2010. Khon Kaen: International Wittaya Library; 2010.
12. Korsuwan KL. Caring for children with mild disabilities. Bangkok: Srinakharinwirot University; 2010.
13. Bournemouth University. Peer assisted learning [Internet]. 2002 [cited 2020 Jan 10]. Available from: http://www.Bournemouth.ac.uk/students/library/guests-visitor-information/peer-assisted-learning-pal.
14. Niancharoensuk SN. Peer-assisted learning and Japanese language teaching. Journal of Japanese Studies. 2010; 27(1): 81-96.